

Insolvence a výkon rozhodnutí

Jestliže poté, co ohledně dlužníků nastal účinek spojený se zahájením insolvenčního řízení uvedený v § 109 odst. 1 písm. c/ insolvenčního zákona, nebo dokonce v době, kdy trvaly účinky rozhodnutí o úpadku dlužníků, soudní exekutor v exekuci vedené na majetek žalobce rozhodl exekučním příkazem o prodeji nemovitostí, jímž postihl nemovitosti, které jsou zapsané v majetkové podstatě dlužníků, je takové jeho jednání úkonem, jímž se provádí exekuce; vydání exekučního příkazu je v tomto případě blokováno ustanovením § 109 odst. 1 písm. c/ insolvenčního zákona.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky č.j. 29 ICdo 19/2020-140 ze dne 28.2.2022)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v právní věci žalobce R. V., narozeného XY, bytem XY, zastoupeného Mgr. Bc. M.S., advokátem, se sídlem v L., proti žalovanému Ing. D.J., se sídlem v H.K., jako insolvenčnímu správci dlužníků K. M., a R. M., zastoupenému JUDr. P.H., advokátem, se sídlem v P., o vyloučení nemovitostí z majetkové podstaty dlužníků, vedené u Krajského soudu v Praze pod sp. zn. 75 ICm XY, jako incidenční spor v insolvenční věci dlužníků K. M., narozené XY, a R. M., narozeného XY, obou bytem XY, vedené u Krajského soudu v Praze pod sp. zn. KSPH 70 INS XY, o dovolání žalobce proti rozsudku Vrchního soudu v Praze ze dne 15. října 2019, č. j. 75 ICm XY, 102 VSPH XY (KSPH 70 INS XY), tak, že rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 15. října 2019, č. j. 75 ICm XY, 102 VSPH XY (KSPH 70 INS XY), se zrušuje a věc se vrací odvolacímu soudu k dalšímu řízení.

Z odůvodnění:

1. Rozsudkem ze dne 3. května 2019, č. j. 75 ICm XY, Krajský soud v Praze (dále jen „insolvenční soud“):

[1] Vyloučil z majetkové podstaty dlužníků (K. M. a R. M.) označené nemovitosti (bod I. výroku).

[2] Uložil žalovanému (Ing. D.J., jako insolvenčnímu správci dlužníků) zaplatit žalobci (R. V.) na náhradu nákladů řízení částku 23 600 Kč, do tří dnů od právní moci rozsudku, k rukám jeho zástupce (bod II. výroku).

2. Insolvenční soud – odkazuje na § 225 zákona č. [182/2006](#) Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenčního zákona), a § 44a odst. 1 zákona č. [120/2001](#) Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekučního řádu), a dále na „rozhodnutí“ Nejvyššího soudu sp. zn. 20 Cdo 4016/2017 (jde o usnesení ze dne 1. listopadu 2017, které je, stejně jako další rozhodnutí Nejvyššího soudu zmíněná níže, dostupné na webových stránkách Nejvyššího soudu)– dospěl k závěru, podle něhož je žalobce vlastníkem sporných nemovitostí, neboť kupní smlouvy, na jejichž základě byli dlužníci zapsáni jako vlastníci nemovitostí v katastru nemovitostí, jsou neplatné „z důvodu, že exekutor vznesl účinně námitku neplatnosti“ dle § 44a exekučního řádu. Podle insolvenčního soudu je „vznesení námítky neplatnosti právním jednáním exekutora, které má hmotněprávní následky a funkčně není nijak spojeno s výkonem pravomoci, kterou vykonává při vydávání exekutorského příkazu“. Proto není

relevantní, zda exekutorský příkaz byl vydán v rozporu s § 109 odst. 1 písm. c/, případně § 140e odst. 1 insolvenčního zákona. Exekutor může vznést námitku neplatnosti i v době, kdy je mu insolvenčním zákonem zapovězeno nařídít nebo zahájit exekuci. Dále insolvenční soud uvedl, že neplatnost kupních smluv způsobil žalobce, když po doručení vyrozumění o zahájení exekuce prodal nemovitosti dlužníkům. Námitku neplatnosti však vznesl exekutor; podání žaloby tak není uplatňováním výhody pro sebe ve smyslu § 579 odst. 1 zákona č. [89/2012](#) Sb., občanského zákoníku (dále jen „o. z.“).

3. K odvolání žalobce i žalovaného Vrchní soud v Praze ve výroku označeným rozsudkem:

[1] Změnil rozsudek insolvenčního soudu tak, že žalobu zamítl (první výrok).

[2] Uložil žalobci zaplatit žalovanému na náhradě nákladů řízení před soudy obou stupňů částku 20 570 Kč, do tří dnů od právní moci rozsudku, k rukám jeho zástupce (druhý výrok).

4. Odvolací soud – cituje § 109 odst. 1 písm. c/, odst. 2 a odst. 6 větu první, § 140e, § 225 odst. 1 insolvenčního zákona, § 44a odst. 1 exekučního řádu a § 579 odst. 1 o. z. a vychází ze závěrů usnesení Nejvyššího soudu ze dne 5. června 2014, sp. zn. 21 Cdo 3544/2013, usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 20 Cdo 4016/2017, usnesení velkého senátu občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 13. dubna 2016, sp. zn. 31 Cdo 1714/2013, uveřejněného pod číslem 56/2017 Sbírký soudních rozhodnutí a stanovisek (dále jen „R 56/2017“), rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 30. listopadu 2010, sp. zn. 25 Cdo 4802/2008, uveřejněného pod číslem 69/2011 Sbírký soudních rozhodnutí a stanovisek, a usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. listopadu 2015, sen. zn. 29 NSČR 110/2015, uveřejněného pod číslem 83/2016 Sbírký soudních rozhodnutí a stanovisek – dospěl k závěru, že v insolvenčním řízení dlužníků (v incidenčním sporu o vyloučení nemovitostí z majetkové podstaty) se nepřihlíží k námitce relativní neplatnosti převodu sporných nemovitostí z žalobce na dlužníky, kterou exekutor vznesl v exekučním příkazu, jímž postihl nemovitosti náležející do majetkové podstaty dlužníků, a který byl vydán po zahájení insolvenčního řízení dlužníků a v době, kdy trvaly účinky rozhodnutí o jejich úpadku.

5. Odvolací soud přisvědčil insolvenčnímu soudu, že námitku relativní neplatnosti může exekutor uplatnit nejen v exekučním příkazu, ale i v jiném písemném projevu vůle, v němž jednoznačně vyjádří, že vznáší námitku relativní neplatnosti konkrétního jednání povinného ohledně jeho majetku. Nesouhlasil však s názorem insolvenčního soudu, podle něhož vznesená námitka relativní neplatnosti není spojena s výkonem pravomoci exekutora. Zdůraznil, že tato námitka je sice hmotněprávním jednáním, exekutor ji však může uplatnit jen v rámci své pravomoci v exekučním řízení. Závěrem odvolací soud dodal, že „bylo-li by žalobě na vyloučení sporných nemovitostí z majetkové podstaty vyhověno z důvodu neplatnosti kupních smluv, žalobce, který tuto neplatnost způsobil tím, že porušil generální inhibitorium, by získal pro sebe výhodu z vlastního protiprávního jednání“. Na tom nic nemění skutečnost, že námitku neplatnosti vznesl exekutor, nikoli žalobce, ani to, že v případě úhrady kupní ceny dlužníky by exekutor nemohl námitku uplatnit.

6. Proti rozsudku odvolacího soudu podal žalobce dovolání, v němž namítá, že napadené rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci [dovolací důvod dle § 241a odst. 1 zákona č. [99/1963](#) Sb., občanského soudního řádu (dále též jen „o. s. ř.“)], a požaduje, aby Nejvyšší soud rozsudek odvolacího soudu změnil tak, že rozsudek insolvenčního soudu potvrdí. Přípustnost dovolání vymezuje ve smyslu § 237 o. s. ř. argumentem, že napadené rozhodnutí závisí na vyřešení právní otázky (týkající se vztahu § 44a odst. 1 exekučního řádu a insolvenčního zákona), která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena a kterou by dovolací soud měl vyřešit jinak „než soud odvolací“.

7. Dovolatel tvrdí, že v daném případě se neuplatní přednost insolvenčního zákona před ustanovením § 44a odst. 1 exekučního řádu. Argumentuje tak, že námitku relativní neplatnosti dle §

44a odst. 1 exekučního řádu může kromě exekutora vznést také oprávněný a přihlášený věřitel, a to se stejnými účinky. Námitka neplatnosti má hmotněprávní povahu a jejím uplatněním došlo „k vyvolání účinků neplatnosti předmětných kupních smluv od počátku a vlastnické právo k předmětným nemovitostem tak nikdy nepřešlo na dlužníky“. Dále dovolatel uvádí, že smyslem a účelem založené relativní neplatnosti je umožnit povinnému zpeněžit svůj majetek i poté, co nastaly účinky generálního inhibitoria, je-li z takového zpeněžení uspokojen oprávněný. Tím se má předejít poškozování povinného prodejem jeho majetku v rámci exekučního řízení pod tržní cenou. V této souvislosti dovolatel poukazuje na to, že sjednaná kupní cena nemovitostí činila 2 000 000 Kč, zatímco jejich obvyklá cena stanovená znalcem činila pouze 1 016 000 Kč. Podle dovolatele dlužníci porušili zásadu pacta sunt servanda, když řádně a včas nezaplatili kupní cenu za nemovitosti. Dovolatel považuje za nesprávný též názor odvolacího soudu o získání výhody z jeho vlastního protiprávního jednání. Namítá, že neplatnost kupních smluv způsobili dlužníci, když nezaplatili kupní cenu k rukám exekutora (tím umožnili vznést námitku neplatnosti dle § 44a odst. 1 exekučního řádu), nemovitosti zatížili dluhy, požádali o oddlužení a dovolatele ani neuvedli jako svého věřitele. Závěrem dovolatel tvrdí, že postup odvolacího soudu i napadené rozhodnutí jsou v rozporu s právem na spravedlivý proces. Podle dovolatele odvolací soud nepřihlédl ke všemu, co vyšlo v řízení najevo, provedeným důkazům nepřisoudil správné hodnoty pravdivosti a věrohodnosti a jeho právní argumentace je jen minimální, když je obsažena v pouhých 14 řádcích.

8. Rozhodné znění občanského soudního řádu pro dovolací řízení (v aktuálním znění) se podává z bodu 2., článku II, části první zákona č. [296/2017](#) Sb., kterým se mění zákon č. [99/1963](#) Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. [292/2013](#) Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.

9. Dovolání, které nesměřuje proti žádnému z usnesení vypočtených v § 238a o. s. ř., je přípustné podle § 237 o. s. ř., když pro daný případ neplatí žádné z omezení přípustnosti dovolání vypočtených v § 238 o. s. ř. a v posouzení dovoláním předestřené problematiky souběhu exekučního a insolvenčního práva jde o věc dovolacím soudem beze zbytku neřešenou.

10. Námitky o porušení práva na spravedlivý proces směřují k uplatnění těch vad řízení, jejichž existenci zkoumá dovolací soud u přípustného dovolání z úřední povinnosti (§ 242 odst. 3 o. s. ř.), takže Nejvyšší soud neshledává účelným zabývat se (poté, co dovolání připustil pro řešení otázky souběhu exekučního a insolvenčního práva) samostatně přípustností dovolání ohledně těchto vad; s námitkami vznesenými v souvislosti s tvrzenými vadami řízení se vypořádá v mezích přípustného dovolání.

11. Nejvyšší soud se - v hranicích právních otázek vymezených dovoláním - zabýval nejprve správností právního posouzení věci odvolacím soudem.

12. Právní posouzení věci je obecně nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

13. Skutkový stav věci, z něž vyšly soudy nižších stupňů, dovoláním nebyl (ani nemohl být) zpochybněn a Nejvyšší soud z něj při dalších úvahách vychází.

14. Pro právní posouzení věci jsou pak rozhodné především skutkové závěry, podle kterých:

[1] Dne 19. listopadu 2015 vydal soudní exekutor JUDr. L.J., Exekutorský úřad Přerov, vyznění o zahájení exekuce pro pohledávku oprávněného Českomoravské stavební spořitelny, a. s., které bylo žalobci (jako povinnému) doručeno vyvěšením na úřední desce soudního exekutora (vyvěšeno dne 16. prosince 2015 a sňato dne 18. ledna 2016).

[2] Dne 20. ledna 2016 uzavřel žalobce (jako prodávající) s dlužníkem R. M. (jako kupujícím) kupní smlouvu, jejímž předmětem byly specifikované nemovitosti, kupní cena byla sjednána v částce 1 500 000 Kč a kupující ji měl zaplatit na účet oprávněného. Dne 20. ledna 2016 uzavřel žalobce (jako prodávající) s dlužnicí K. M. (jako kupující) kupní smlouvu, předmětem prodeje byla označená nemovitost, dohodnutá kupní cena činila částku 500 000 Kč a měla být zaplacená na účet oprávněného. Na základě těchto kupních smluv bylo vlastnické právo k nemovitostem převedeno na dlužníky s právními účinky zápisu k 22. lednu 2016.

[3] Insolvenční řízení na majetek dlužníků bylo zahájeno u insolvenčního soudu dne 13. října 2017 k návrhu dlužníků, spojeným s návrhem na povolení společného oddlužení. Usnesením ze dne 6. listopadu 2017, č. j. KSPH 70 INS XY, insolvenční soud zjistil úpadek dlužníků, povolil jeho řešení oddlužením a ustanovil žalovaného insolvenčním správcem. Žalovaný sepsal sporné nemovitosti do soupisu majetkové podstaty dlužníků (zveřejněného v insolvenčním rejstříku 8. února 2018), o čemž vyrozuměl žalobce dopisem doručeným 26. září 2018. Usnesením ze dne 3. dubna 2018, č. j. KSPH 70 INS XY, insolvenční soud schválil oddlužení dlužníků zpeněžením majetkové podstaty.

[4] Exekučním příkazem ze dne 15. května 2018, č. j. 203 Ex 4883/15-46, vydaným ve věci oprávněného Českomoravské stavební spořitelny, a. s. proti žalobci coby povinnému, soudní exekutor rozhodl o provedení exekuce prodejem nemovitostí povinného. Součástí exekučního příkazu bylo dovolání se neplatnosti převodu nemovitostí na dlužníky dle § 44a odst. 1 exekučního řádu. Exekuční příkaz by doručen dlužníkům, katastrálnímu úřadu, zástupci oprávněného, zástupci žalobce, žalovanému.

15. Pro další úvahy Nejvyššího soudu jsou rozhodná následující ustanovení insolvenčního zákona a exekučního řádu:

Z ustanovení § 7 insolvenčního zákona plyne, že nestanoví-li tento zákon jinak nebo není-li takový postup v rozporu se zásadami, na kterých spočívá insolvenční řízení, použijí se pro insolvenční řízení a pro incidenční spory přiměřeně ustanovení občanského soudního řádu týkající se sporného řízení, a není-li to možné, ustanovení zákona o zvláštních řízeních soudních; ustanovení týkající se výkonu rozhodnutí nebo exekuce se však použijí přiměřeně jen tehdy, jestliže na ně tento zákon odkazuje.

Podle ustanovení § 109 insolvenčního zákona platí, že se zahájením insolvenčního řízení se spojují tyto účinky: výkon rozhodnutí či exekuci, která by postihovala majetek ve vlastnictví dlužníka, jakož i jiný majetek, který náleží do majetkové podstaty, lze nařídit nebo zahájit, nelze jej však provést. Pro pohledávky za majetkovou podstatou (§ 168) a pohledávky jim na roveň postavené (§ 169) však lze provést nebo vést výkon rozhodnutí či exekuci, která by postihovala majetek náležející do majetkové podstaty dlužníka, na základě rozhodnutí insolvenčního soudu vydaného podle § 203 odst. 5 a s omezeními tímto rozhodnutím založenými. Není-li dále stanoveno jinak, výkon rozhodnutí nebo exekuce se i nadále nařizuje nebo zahajuje a provádí proti povinnému (odstavec 1 písm. c/). Úkonem, jímž se provádí výkon rozhodnutí nebo exekuce, není úkon učiněný k zajištění dlužníkovy majetku pro účely jeho postižení takovým výkonem rozhodnutí nebo exekucí. Se zahájením insolvenčního řízení se spojují také další účinky stanovené zákonem (odstavec 2). K rozhodnutím a opatřením přijatým při provádění výkonu rozhodnutí nebo exekuce v rozporu s omezením podle odstavce 1 písm. c/ se v insolvenčním řízení nepřihlíží. Je-li to nezbytné k naplnění účelu insolvenčního řízení, může insolvenční soud kdykoli i bez návrhu pozastavit vykonatelnost nebo odložit právní moc rozhodnutí nebo opatření přijatých při provádění výkonu rozhodnutí nebo exekuce v rozporu s omezením podle odstavce 1 písm. c/; může také zakázat přijetí rozhodnutí nebo opatření připravovaných při provádění výkonu rozhodnutí nebo exekuce v rozporu s omezením podle odstavce 1 písm. c/ (odstavec 6 věta první a věta druhá).

Dle ustanovení § 140e odst. 1 insolvenčního zákona v době, po kterou trvají účinky rozhodnutí o

úpadku, nelze nařídit nebo zahájit výkon rozhodnutí nebo exekuci, která by postihovala majetek ve vlastnictví dlužníka, jakož i jiný majetek, který náleží do majetkové podstaty; to neplatí pro nařízení nebo zahájení výkonu rozhodnutí nebo exekuce na základě rozhodnutí insolvenčního soudu vydaného podle § 203 odst. 5.

Podle ustanovení § 225 odst. 1 insolvenčního zákona osoby, které tvrdí, že označený majetek neměl být do soupisu zahrnut proto, že to vylučuje jejich právo k majetku nebo že tu je jiný důvod, pro který neměl být zahrnut do soupisu, se mohou žalobou podanou u insolvenčního soudu domáhat rozhodnutí, že se tento majetek vylučuje z majetkové podstaty.

Z ustanovení § 44a odst. 1 exekučního řádu se podává, že nerozhodl-li exekutor podle § 44 odst. 4 jinak, nesmí povinný po doručení vyznění nakládat se svým majetkem včetně nemovitostí a majetku patřícího do společného jmění manželů, vyjma běžné obchodní a provozní činnosti, uspokojování základních životních potřeb svých a osob, ke kterým má vyživovací povinnost, a udržování a správy majetku. Právní jednání, kterým povinný porušil tuto povinnost, je neplatné. Právní jednání se však považuje za platné, pokud námitku neplatnosti nevznesl exekutor, oprávněný, nebo přihlášený věřitel, aby zajistili uspokojení vymáhané pohledávky. Právní účinky vznesení námítky neplatnosti nastávají od účinnosti právního jednání, dojde-li exekuční příkaz nebo jiný projev vůle exekutora, oprávněného, nebo přihlášeného věřitele všem účastníkům právního jednání, k němuž exekutor, oprávněný nebo přihlášený věřitel vznesl námitku neplatnosti.

16. Ustanovení § 7, § 109 odst. 1 písm. c/, odst. 2, odst. 6 věta první a věta druhá, § 140e odst. 1 a § 225 odst. 1 insolvenčního zákona platila ve výše uvedené podobě, pro věc rozhodné, jak v době zahájení insolvenčního řízení na majetek dlužníků (13. října 2017), tak v době vydání napadeného rozhodnutí. Ustanovení § 44a bylo do exekučního řádu zařazeno zákonem č. [286/2009](#) Sb., kterým byl s účinností od 1. listopadu 2009 změněn exekuční řád. Ve výše citované podobě pak platilo ustanovení § 44a odst. 1 exekučního řádu od 1. ledna 2014 a do vydání napadeného rozhodnutí nedoznalo změn.

17. Ve výše ustaveném právním rámci Nejvyšší soud k námitkám dovolatele nejprve uvádí, že otázku vzájemného vztahu exekučního řádu a insolvenčního zákona řeší ustanovení § 7 insolvenčního zákona, podle kterého lze ustanovení týkající se výkonu rozhodnutí nebo exekuce použít pro insolvenční řízení jen tehdy, jestliže na ně insolvenční zákon odkazuje. Formuluje-li insolvenční zákon (vlastní) pravidla týkající se výkonu rozhodnutí nebo exekuce, má potud (jako *lex specialis*) přednost před úpravou exekučního řádu. Odtud plyne, že obsahuje-li insolvenční zákon v § 109 odst. 1 písm. c/, odst. 2, odst. 6 a v § 140e (vlastní) pravidla týkající se výkonu rozhodnutí a exekuce, jde o zvláštní (a potud přednostní) úpravu insolvenčního zákona.

18. Lze dodat, že závěr, podle něhož jsou ustanovení exekučního práva přiměřeně uplatnitelná v insolvenčním řízení, jen pokud na ně insolvenční zákon odkáže, Nejvyšší soud vyslovil (též s poukazem na literaturu) již v usnesení ze dne 27. června 2013, sen. zn. 29 NSČR 50/2011, uveřejněném pod číslem 97/2013 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek (jež vykládalo ustanovení § 7 insolvenčního zákona ve znění účinném do 31. prosince 2013). Podrobně (shodně s výše řečeným) se této otázce věnuje též důvodová zpráva k vládnímu návrhu novely insolvenčního zákona který projednávala Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky ve svém 6. volebním období (2010 - 2013) jako tisk č. 929/0 [přijaté posléze s účinností od 1. ledna 2014 jako zákon č. [294/2013](#) Sb., kterým se mění zákon č. [182/2006](#) Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. [312/2006](#) Sb., o insolvenčních správcích, ve znění pozdějších předpisů]. Srov. obecnou část důvodové zprávy, bod 1.3 iii. Souběh exekuce a insolvenčního řízení, a dále (zejména) zvláštní část důvodové zprávy, k bodům 3 a 4 (§ 7, § 7a, § 7b a § 7c) a k bodu 64 (§ 109).

19. V dané věci je určující posoudit význam a důsledek námitky neplatnosti převodu nemovitostí dle § 44a odst. 1 exekučního řádu, kterou soudní exekutor v exekučním řízení žalobce (jako povinného) vznesl v exekučním příkazu vydaném poté, co v insolvenčním řízení vedeném na majetek (insolvenčních) dlužníků (jako nabyvatelů nemovitostí) nastaly účinky rozhodnutí o jejich úpadku.

20. Ustanovení § 44a odst. 1 exekučního řádu definuje tzv. generální inhibitorium. Tento procesní institut je založen na zákazu směřujícím vůči povinnému, kterému je pod sankcí relativní neplatnosti jím učiněných právních jednání zakázáno nakládat s veškerým svým majetkem. Jeho smyslem je ze zákona povinnému znemožnit snižovat hodnotu svého majetku, vyvádět z něj věci a práva v průběhu exekuce, a mařit tím její účel (srov. usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 21 Cdo 3544/2013).

21. Judikatura se rovněž ustálila v závěru, že námitku relativní neplatnosti podle § 44a odst. 1 exekučního řádu soudní exekutor může uplatnit v exekučním příkazu, jímž postihuje majetek vyvedený z exekučního řízení jednáním povinného stíženým námitkou relativní neplatnosti (srov. usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 20 Cdo 4016/2017).

22. Jedním z účinků spojených se zahájením insolvenčního řízení na majetek dlužníka je nemožnost provedení výkonu rozhodnutí či exekuce, která by postihovala majetek ve vlastnictví dlužníka, jakož i jiný majetek, který náleží do majetkové podstaty (§ 109 odst. 1 písm. c/ insolvenčního zákona). Na úpravu obsaženou v ustanovení § 109 odst. 1 písm. c/ insolvenčního zákona pak navazuje ustanovení § 140e odst. 1 insolvenčního zákona, které pro dobu účinků rozhodnutí o úpadku dlužníka (již) zakazuje nařídít nebo zahájit výkon rozhodnutí nebo exekuci, která by postihovala majetek ve vlastnictví dlužníka, jakož i jiný majetek, který náleží do majetkové podstaty.

23. Nejvyšší soud již v R 56/2017 (na které přílehavě odkázal i odvolací soud) vysvětlil, že v pozitivním slova smyslu lze označit jako úkon, jímž se „provádí“ výkon rozhodnutí nebo exekuce, každý úkon, jímž má být výkon rozhodnutí nebo exekuce bezprostředně realizován. V negativním slova pak lze obecně říci, že úkonem, jímž se provádí výkon rozhodnutí nebo exekuce, není úkon učiněný (jen) k zajištění dlužníkovy majetku pro účely jeho postižení takovým výkonem rozhodnutí nebo exekucí. Tato definice je s účinností od 1. ledna 2014 obsažena v insolvenčním zákoně (srov. jeho § 109 odst. 2 větu první insolvenčního zákona).

24. Při interpretaci ustanovení § 109 odst. 1 písm. c/ a § 140e odst. 1 insolvenčního zákona lze přisvědčit argumentaci žalovaného (vyjádřené v odvolání ze dne 17. června 2019) založené na tom, že v dané věci jde o konkurenci exekučního a insolvenčního práva, která není dána osobami účastníků obou řízení (v nyní projednávané věci je povinný osobou odlišnou od insolvenčních dlužníků), ale tento „střet“ exekučního a insolvenčního řízení se váže k nemovitému majetku. K tomu srov. text zmíněných ustanovení (...výkon rozhodnutí či exekuci, která by postihovala majetek ve vlastnictví dlužníka, jakož i jiný majetek, který náleží do majetkové podstaty, lze nařídít nebo zahájit, nelze jej však provést; ...nelze nařídít nebo zahájit výkon rozhodnutí nebo exekuci, která by postihovala majetek ve vlastnictví dlužníka, jakož i jiný majetek, který náleží do majetkové podstaty).

25. Smyslem ustanovení § 109 a § 140e insolvenčního zákona je ochrana majetku, jenž patří do majetkové podstaty dlužníka. Ze skutkových zjištění přitom plyne, že nemovitosti, které jsou předmětem této excindační žaloby, žalovaný sepsal do soupisu majetkové podstaty dlužníků, o čemž byl žalobce vyrozuměn (viz odstavec 14. bod [3] výše). Dále je zřejmé, že uvedená ustanovení mají primárně zabránit tomu, aby nebyl zmařen výsledek insolvenčního řízení a aby majetek dlužníka sloužil předně k uspokojení pohledávek přihlášených v insolvenčním řízení.

26. Z výše uvedených závěrů a ze skutkového stavu shrnutého v odstavci 14. vyplývá, že ode dne 13. října 2017, kdy nastaly účinky spojené se zahájením insolvenčního řízení na majetek dlužníků, již soudní exekutor nebyl v exekučním řízení žalobce oprávněn vydat exekuční příkaz o provedení

exekuce prodejem nemovitostí zapsaných v majetkové podstatě dlužníků.

27. Jinak řečeno, jestliže poté, co ohledně dlužníků nastal účinek spojený se zahájením insolvenčního řízení uvedený v § 109 odst. 1 písm. c/ insolvenčního zákona, ba dokonce v době, kdy trvaly účinky rozhodnutí o úpadku dlužníků, soudní exekutor v exekuci vedené na majetek žalobce rozhodl exekučním příkazem o prodeji nemovitostí, jímž postihl nemovitosti, které jsou zapsané v majetkové podstatě dlužníků, je takové jeho jednání úkonem, jímž se provádí exekuce; vydání exekučního příkazu je v tomto případě blokováno ustanovením § 109 odst. 1 písm. c/ insolvenčního zákona.

28. Pro závěr o (ne)platnosti převodu nemovitostí z žalobce na dlužníky je dále nezbytné pojmenovat následek námítky neplatnosti převodu nemovitostí dle § 44a odst. 1 exekučního řádu, kterou uplatnil soudní exekutor. Odvolací soud na dané téma uzavřel, že k námitce relativní neplatnosti převodu sporných nemovitostí vznesené soudním exekutorem v exekučním příkazu, který postihuje nemovitosti náležející do majetkové podstaty dlužníků a který byl vydán po zahájení insolvenčního řízení dlužníků a v době, kdy trvají účinky rozhodnutí o úpadku dlužníků, se v insolvenčním řízení nepřihlíží. Potud se nevypořádal s tím, zda v situaci, kdy se nepřihlíží k exekučnímu příkazu (jenž je úkonem, jímž se provádí výkon rozhodnutí nebo exekuce) pro rozpor s omezením podle § 109 odst. 1 písm. c/ v insolvenčním řízení (§ 109 odst. 6 insolvenčního zákona), může (samostatně) obstát námitka neplatnosti. Přitom současně přitakal insolvenčnímu soudu v tom, že exekutor může námitku relativní neplatnosti uplatnit nejen v exekučním příkazu, ale rovněž jiným písemným projevem vůle, kterým vyjádří, že vznáší námitku relativní neplatnosti konkrétního jednání povinného ohledně jeho majetku (to je ostatně závěr, jenž se podává i z již citovaného usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 20 Cdo 4016/2017). Odvolací soud tak nehodnotil, zda námitka neplatnosti převodu nemovitostí dle § 44a odst. 1 exekučního řádu vznesená soudním exekutorem je sama o sobě (bez zřetele na vydaný exekuční příkaz) způsobilá zpochybnit převod vlastnického práva k nemovitostem z žalobce na dlužníky. Přitom Nejvyšší soud nemá pochyb o tom, že samotná námitka neplatnosti právního jednání, jímž povinný za trvání generálního inhibitoria převedl svůj majetek na jinou osobu, je (může být) v poměrech jejího uplatnění soudním exekutorem jen úkonem směřujícím k zajištění dlužníkovy majetku pro účely jeho postižení výkonem rozhodnutí nebo exekucí (je předpokladem takového postižení dotčeného majetku).

29. Právní posouzení věci odvolacím soudem (jenž se z pohledu výše uvedených závěrů věci nezabýval) tudíž není správné (je potud neúplné) a dovolání je již na tomto základě opodstatněné. Nejvyšší soud proto, aniž nařizoval jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.), napadené rozhodnutí zrušil a věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení (§ 243e odst. 1 a 2 o. s. ř.).

© EPRAVO.CZ - Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Valná hromada](#)
- [Ustanovení zástupce](#)
- [Náhrada škody](#)
- [Nájemné \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Odměna advokáta \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Péče o dítě \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Smlouva o smlouvě budoucí \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Daňová exekuce](#)

- [Cenové rozhodnutí rozporné se zákonem](#)
- [Autonomie vůle](#)
- [Adhezní nárok \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)